

שם המרצה: ד"ר שטיין עינת

שם הקורס: מבוא לפסיכולוגיה התפתחותית ב'

קוד קורס: 60-108-01

סוג הקורס: הרצאה

שנת לימודים: תשס"ח סמסטר: ב' היקף שעות: 2 ש"ס.

א. מטרת הקורס:

להקנות כלים וידע להסתכלות רב-מימדית אך גם אינטגרטיבית על התפתחות האדם, המתבססת על חיבור בין תיאוריות התפתחותיות וממצאי מחקר; בין תחומי התפתחות שונים; בין הסתכלות על האדם כפרט תוך הבנת הקשרי ההתפתחות השונים והשפעותיהם ההדדיות; בין הסתכלות על התהליך הנורמטיבי לצד הכרת השונות, ועוד.
הכרה ויכולת דיון בבעיות יסוד המעסיקות את הפסיכולוגיה ההתפתחותית, בתיאוריות התפתחותיות מרכזיות, בשיטות עיקריות לחקר ההתפתחות. פיתוח יכולת לשלב גישות תיאורטיות עם ממצאי מחקר ובאמצעות אלה, להכיר תהליכי התפתחות האופייניים לתקופות **שמגיל הגן ועד ההתבגרות** ולהבין את האופן בו מתרחשת ההתפתחות ואת הגורמים שבכוחם לאפשר או לסכן התפתחות תקינה.

ב. תיאור הקורס:

נלווה את התפתחות האדם מגיל הגן ועד ההתבגרות, תוך התייחסות לאספקטים פסיים, מוטוריים, קוגניטיביים, רגשיים וחברתיים בשלבי ההתפתחות השונים. תודגש הסתכלות הרואה את הקשר ביניהם ואת השפעתם המשולבת על התהליך ההתפתחותי. בכל תקופת-גיל ישולבו תיאוריות התפתחותיות רלוונטיות הנוגעות להתפתחות בתחומים השונים (כגון אלו של פרויד, אריקסון, פיאז'ה, קוהלברג ועוד).

לקראת סוף השנה נעבור מהסתכלות לפי תקופות-גיל ל'הסתכלות-אורך'; נדון באופן השוואתי בגישות התיאורטיות תוך הכרת המשותף והייחודי להן, השלכות וביקורות, ובשילוב ממצאי מחקרים המאששים או מטילים ספק בחלק מהנחותיהן.
מהלך השיעורים: ההרצאות ילוו בקריאה, בעידוד והכוונה לחיפוש עצמאי של ידע רלוונטי, ובצפייה בסרטונים. ההרצאות תתמקדנה בנושאים נבחרים וחלק חשוב מהלימוד יתבסס על קריאה עצמאית בחומר שבחלקו אינו חופף את חומר ההרצאות. שאלות העולות מחומר הקריאה ידונו בהרצאות.

תכנית הוראה מפורטת לכל השיעורים:

נושא	מס' שיעור	נושא השיעור	קריאה	הערות
גיל הגן (שנתיים וחצי עד 6 שנים)	1.	התפתחות קוגניטיבית (גישתו של פאז'ה ומבקרו)	סרוף ושות': פרק 9, עמ' 417-424 ; 391-410	
	2.	theories of mind	סולברג: 182-189	
	3.	התפתחות חברתית ורגשית, ועולם המשחק תהליכי חיברות: סוכני משפחה ותרבות	סרוף ושות': פרק 10, עמ' 437-448 ; 452-462 סולברג: 231-234	
	4.	גישת פרויד לתקופה: הקונפליקט האדיפאלי, והתפתחות הזהות העצמית והמוסר.		
גיל ביה"ס	5.	בשלות ומוכנות לביה"ס, מוטיבציה ומשתנים הקשורים אליה	סולברג: 261-280	
	6.	ביה"ס כסביבת התפתחות, התפתחות קוגניטיבית	סרוף ושות': פרק 11, עמ' 492-507 (התפתחויות קוגניטיביות מרכזיות); עמ' 511-524	
	7.	התפתחות חברתית, יצירת קשרים חברתיים מחוץ למשפחה.	סרוף ושות': פרק 12, עמ' 535-553 (העולם הפנימי עד בסיסים רגשיים, חברתיים וקוגניטיביים)	
גיל ההתבגרות	8.	משבר התפתחותי? שינויים גופניים-הורמונליים והשפעותיהם; התפתחות קוגניטיבית,	סרוף ושות': פרק 13, עמ' 620-627	
	9.	גיבוש הזהות ושינויים חברתיים התפתחות מוסרית	סרוף ושות': פרק 14, עמ' 640-652	
	10.	תיאוריות וסוגיות מרכזיות		
מבט אורך: ינקות עד בגרות	11.	מעגל החיים: השלבים הפסיכוסוציאליים של אריקסון		קרוסלת החיים
	12.	הבנת הרצף ההתפתחותי לאורך החיים; סיכום והשוואת התיאוריות עפ"י הנחות היסוד שלהן, עקרון החלוקה לשלבי ההתפתחות והתייחסותן לסוגיות המרכזיות שנידונו בראשית הקורס; שינויים בהדגשי הפסיכולוגיה ההתפתחותית.		

ג. **דרישות קדם:** מעבר קורס: "מבוא לפסיכולוגיה התפתחותית א"

ד. **חובות / דרישות / מטלות:**

- ליווי ההרצאות בקריאה,
- מסירת תרגיל בזוגות. הנחיות מפורטות לתרגיל יינתנו בתחילת הקורס.
- מבחן בסוף הקורס.

ה. **מרכיבי הציון הסופי (ציון מספרי / ציון עובר):**

ציון הקורס ייקבע עפ"י:

- תרגיל – 20%
- חובת קופונים - 1%
- ציון בחינה שתיערך בסוף השנה, על חומר ההרצאות, הסרטונים והקריאה 79%
מבנה הבחינה: כ- 40 שאלות אמריקאיות, כולן במשקל שווה.

ו. **רשימת קריאה:**

1. סרוף, א., קופר, ר., דהארטי, ג. (2004). התפתחות הילד, טבעה ומהלכה. הוצאת האוניברסיטה הפתוחה, ת"א. מהדורה שלישית, האוניברסיטה הפתוחה.

הערות:

- הספר מתורגם וניתן להסתמך על הגרסה באנגלית תוך התאמת הנושאים
- ניתן להשתמש גם במהדורה מהוצאת 1998. התכנים והעמודים זהים).

2. סולברג, ש. (2007). פסיכולוגיה של הילד והמתבגר: מבוא לפסיכולוגיה התפתחותית. מהדורה שניה, הוצאת ספרים ע"ש מאגנס, האוניברסיטה העברית, ירושלים, ידיעות אחרונות, ספרי חמד.

במהלך הקורס יינתנו הפניות לקריאה מומלצת נוספת כהעשרה, לקריאת רשות.

חומר מחייב למבחנים:

חומר ההרצאות, הסרטונים, והעמודים הרשומים לעיל מתוך ספרי הקורס.

ז. **שם הקורס באנגלית:** Introduction to Developmental Psychology – B